

บทที่ ๒

การเมืองการปกครองของไทย

2.1 สถาบันพระมหากษัตริย์

ความหมายเบื้องต้น เกี่ยวกับคำว่า “พระมหากษัตริย์” ซึ่งไทยรับมาจากคำในภาษาสันสกฤตโดยนัยสำคัญของคำหมายถึง ผู้นำ นักรบ หรือผู้ปกครองแผ่นดินที่ยังไม่ สำหรับแนวความคิดเกี่ยวกับระบบในการเมืองการปกครอง จัณฑีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ของประเทศไทย ได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับพระมหากษัตริย์เป็น ๒ ประการ คือ⁴

1. พระมหากษัตริย์ คือหัวหน้าครอบครัวใหญ่ที่มีความสัมพันธ์กันทางสายเลือด กับหมู่คณะ
2. พระมหากษัตริย์เป็นประมุขของรัฐในการเมือง หรือเป็นผู้มีอำนาจปัก
กรองสังคม

วัฒนธรรมทางการเมืองของไทยที่เกิดกุนลงค์ พระมหากษัตริย์เป็น พระปรมินทรมูง ลูกของพระเจ้า ได้ถือปฏิบัติติดต่อกันมาช้านานตั้งแต่โบราณกาลถึงปัจจุบัน ในช่วงเวลาอันยาวนานนับตั้งแต่ราชธานีกรุงสุโขทัยเป็นต้นมา เราจึงพระมหากษัตริย์ทั้งหมดพิธีราชนิรมมีความสามารถในหลาย ๆ ด้าน เชลิลภัต และประกอบคุณงามความดีเป็นวีรกรรมอันยิ่งใหญ่ให้แก่ชาติบ้านเมืองมากพระองค์ด้วยกัน สำหรับที่ได้รับการยกย่องว่าเป็นมหาราชันนั้น มีรวมทั้งสิ้น ๖ พระองค์ คือ

1. พ่อขุนรามคำแหงมหาราช (พ.ศ. 1822–1843) พระราชกรณียกิจสำคัญคือประดิษฐ์อักษรไทย พ.ศ. 1826 ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย และสร้างความมั่นคงให้แก่ชาติบ้านเมือง

2. สมเด็จพระนเรศวรมหาราช (พ.ศ. 2133–2148) พระราชกรณียกิจสำคัญคือการก่อสร้างแพเบนรงแรเงาเมื่อ พ.ศ. 2127 กับได้สร้างเกียรติภูมิของไทยให้ปรากฏแก่นานาชาติ

⁴ คึกฤทธิ์ ปราโมช, ม.ร.ว. สถาบันพระมหากษัตริย์ (พระนาร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทร์, 2508) หน้า 23

3. สมเด็จพระนราภิญ์มหาราช (พ.ศ. 2199–2231) พระราชกรณียกิจสำคัญคือ การทะนบูรุสประเทศไทยในทางวัฒนธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการกวี การศึกษา กับไดร์บัณฑุรัตนธรรมความเจริญของตะวันตกเข้ามาเผยแพร่ในประเทศไทยอย่างกว้างขวางเป็นครั้งแรก

4. สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช (พ.ศ. 2310–2325) พระราชกรณียกิจสำคัญคือ การอุทิศรำพของชาติไทยเป็นครองที่ 2 เมื่อ พ.ศ. 2310 กับทรงเป็นแก่กรับผู้สามารถและสร้างความเป็นบึกแห่งมั่นคงให้แก่ชาติบ้านเมืองด้วยความเสียสละอย่างยิ่ง

5. สมเด็จพระปิยมหาราช (พ.ศ. 2411–2453) พระราชกรณียกิจสำคัญคือ การเลิกกาล และการปฏิรูปประเทศไทยเป็นครั้งที่ 2 เมื่อ พ.ศ. 2411 กับทรงเป็นแก่กรับผู้สามารถ

6. สมเด็จพระภัทรมหาราช (พ.ศ. 2489–ปัจจุบัน) พระราชกรณียกิจสำคัญคือ เป็นศูนย์รวมจิตใจของคนไทยทั้งชาติ ทรงพระปรีชาสามารถในทุกๆ ด้าน ทรงเสียสละ บำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์แก่ชาติบ้านเมือง และทรงมีพระมหากรุณาธิคุณแก่ชาวไทยเป็นล้นพ้น และทั่งคุณที่สุดคือ ทรงมีส่วนช่วยแก้ไขวิกฤติการณ์ทางการเมืองครั้งสำคัญๆ ของประเทศไทยลุล่วงไปด้วยดี มีความร่มเย็นเป็นสุขราบรุ่งวัน

พระนามพระมหาภักษัตรย์ ในสมัยสุโขทัยนิยมใช้คำว่า “พ่อขุน” นำหน้าพระนาม เช่น พ่อขุนศรีอินทร์ทศกัจจย์ เป็นปฐมภักษัตรย์ และพ่อขุนรามคำแหงมหาราช เป็นทัน ๔ แห่งแรก ภักดี ภักดี การที่พระมหาภักษัตรย์ประพุตติบูปีติพระองค์ต่อพสกนิกรในลักษณะพ่อค้าลูก มีความใกล้ชิดสนิทสนม เอาใจใส่ทุกชั้น ส่งเสริมเรื่องภาพ และปลูกฝังความรู้ ความคิด และแนวทางเป็นผลเมื่อถึงวัยแก่ประชาชนด้วยพระองค์เอง แต่คุณลักษณะนั้นอยู่กับความสามารถเฉพาะพระองค์ของพระมหาภักษัตรย์ และเลือนหายไปเมื่อสิ้นรัชกาลพ่อขุนรามคำแหงมหาราชแล้ว ทั้งนัก เพราะไทยกลับไปรับวัฒนธรรมของขอมหรืออินเดียเข้ามายังเป็นหลักในการปกครองโดยเริ่มในสมัยอยุธยาตั้งแต่ พ.ศ. 1893 ซึ่งเป็นบทที่ชื่นชมหลวงพระบัว (ภายหลังคือ พระบรมราชชนนีที่ 1) ไปคืนครองราชธานีของขอมได้และกวาดต้อนเชลยรวมทั้งพวกพราหมณ์ปูโรหิต ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญในทางกฎหมายและรัฐศาสตร์ ระบบสมบูรณ์ภูมิสิทธิราชย์จึงได้บึกหลักลง ณ กรุงศรีอยุธยาและพระนามของพระมหาภักษัตรย์ก็เปลี่ยนเป็น “สมเด็จ” ซึ่งหมายถึง “สมมุติเทพ” (Divine right of King) และด้วยเหตุนี้พระนามของเทพเจ้าของอนันติเดียลมีทัชติพราหมณ์และชินดุ เนื่อง พระราม พระนารายณ์ จึงกลายมาเป็นพระนามของพระมหาภักษัตรย์ไทยในสมัยอยุธยาด้วย ได้แก่ สมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1 (พระเจ้าอุท่อง) สมเด็จพระรามศร

และสมเด็จพระนราธิราษฎร์มหาราช เป็นทัน

สำหรับในสมัยรัตนโกสินทร์นั้น ในระยะแรกก็ถือว่าเป็นแบบสมัยอยุธยา ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 3 จึงได้ทรงแนะนำพระนามรัชกาลที่ 1 และที่ 2 ว่า พระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก และพระพุทธเดชหล้านภาลัย และรัชกาลที่ 4 ถวายพระนามรัชกาลที่ 3 ว่า พระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ส่วนพระองค์เองทรงพระนามว่า พระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว กับได้ทรงกำหนดให้ใช้คำนำหน้าพระนามว่า “พระปรมินทร์” หรือ “พระปรมेनทร์” สำหรับรัชกาลที่ 8 จึงได้ทรงเปลี่ยนเป็น “พระปรมินทร์” หรือ “พระปรมेनทร์” สำหรับรัชกาลที่ 8 เป็นทัน

ธรรมสำหรับพระมหาชนชัตtri พระมหาชนชัตtri ไทยนอกจากจะเป็นหลักนิติธรรมศาสตร์และรัฐศาสตร์เป็นแนวทางในการปกครองประเทศแล้วยังเป็นคัมภีร์ในหลักธรรมพระพุทธศาสนาเป็นองค์ประกอบสำคัญด้วย หลักธรรมที่สำคัญคือ

1. หลักพิธีราษฎร์ คือธรรมของพระมหาชนชัตtri 10 ประการ

- (1) ทาน การให้ทาน
- (2) ศีล การรักษาศีลทั้งทางกาย วาจา และใจ
- (3) ปริจ្ញាត กรรมการบริจาคมทรัพย์สินและความสุขส่วนพระองค์ (เสียสละ)
- (4) อาชชว กรรมมีความชอบสัตย์
- (5) มนุท กรรมความอ่อนโยนไม่ถือตัวจนเกินไป
- (6) ทป กรรมบำเพ็ญคุณเพื่อกำจัดความชั่วทั้งหลาย
- (7) อุกโกร กรรมไม่มีถือกรอง
- (8) อวิหสณุ กรรมไม่เบี้ยดเบี่ยนผ่อนรวมทั้งสัตว์ด้วย
- (9) ชนกุณุ กรรมอุดหนบ อดกลนต่อ กิเลส อันได้แก่ โลภะ โภษะ และโมะ
- (10) อวิโรธ กรรมปฏิบัติโดยเที่ยงธรรมไม่ยินดีในร้ายในлага ยก สุข สรรเสริญ

2. จักรธรรมคิวตร คือธรรมอันควรปฏิบัติสำหรับพระมหาชนชัตtri 12 ประการ

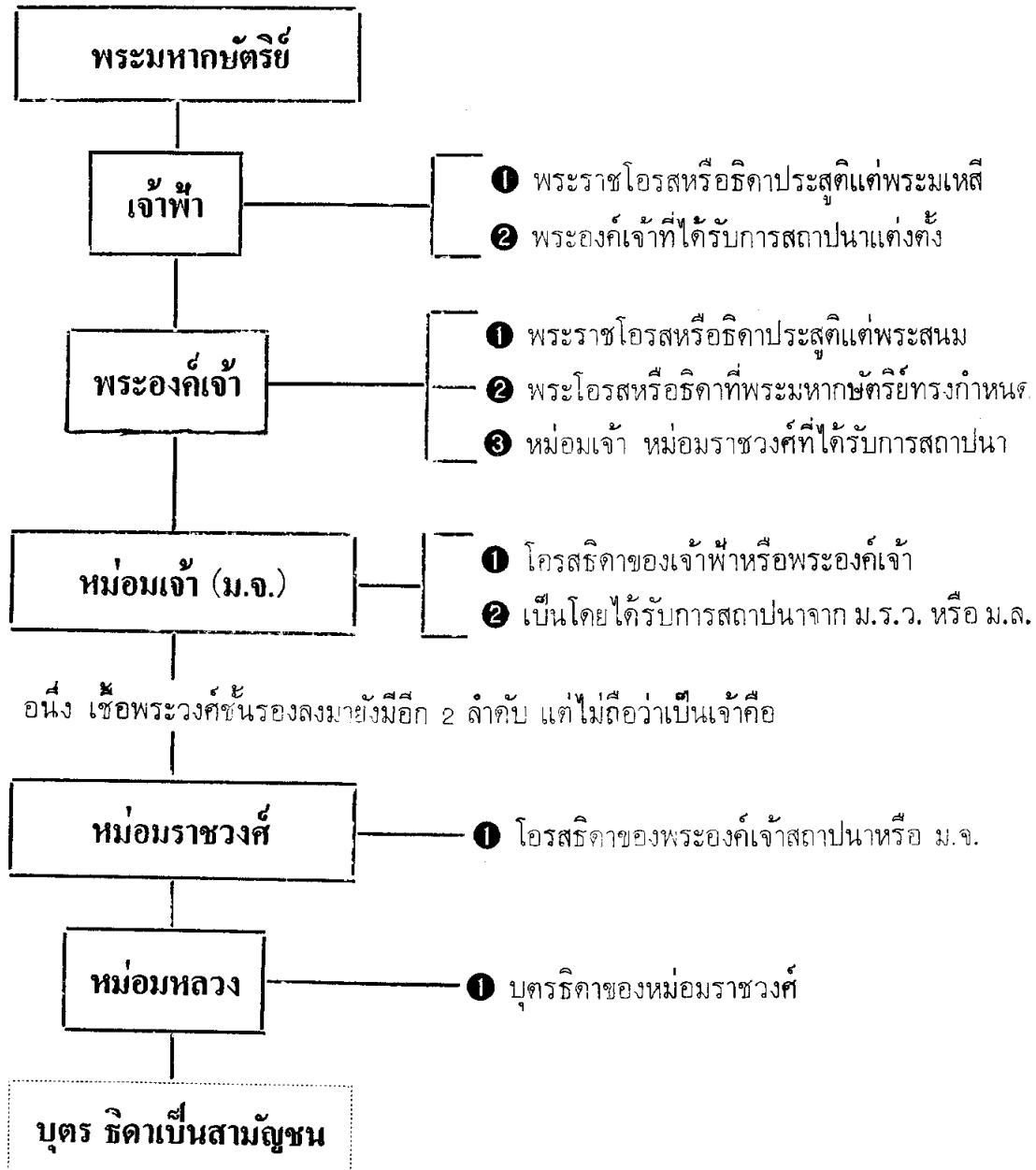
- (1) การพระราชทานโอวาท และอนุเคราะห์เสนอข้าราชการทั้งในและนอกราชสำนัก
- (2) การผูกมิตรไม่ตรึกับนานาประเทศ

- (3) การส่งเคราะห์พระราชวังค์ตามควรแก่พระอิสริยศ
 - (4) การเกื้อหนูพราหมณ์และคุหบดีชน
 - (5) การอนุเคราะห์ประชาชนโดยสมควรแก่ฐานานุรูป
 - (6) การอุปการะสมณชีพราหมณ์และผู้ศักดิ์ถวายไทยธรรมบริขาร
 - (7) การบำรุงรักษาสัตว์ได้แก่เนือนกไม้ให้ได้รับอันตรายจนสูญพันธุ์
 - (8) การแนะนำให้ชนผู้ประพุตุคิมิซอบหันกลับมาประพฤติในทางชอบ ประกอบสิ่งสุจริตธรรม
 - (9) การพระราชทานทรัพย์แก่ชนผู้ประกอบสัมนาอาชีวะแต่ขัดสน
 - (10) การฟ่งชรรอมชึงแสดงโดยสมณชีพราหมณ์ผู้มีศักดิ์
 - (11) การหักห้ามอธรรมราคะไม่ให้ปรากฏ
 - (12) การไม่ปราณลากาอันมิควรได้โดยเด็ดขาด

3. ธรรม 4 ประการ สำหรับพระมหาชนครย

- (1) พิจารณาความชอบ หรือความผิดแห่งผู้กระทำโดยยุติธรรม
 - (2) ท่านบำรุงผู้มีศักดิ์สัตย์
 - (3) เพิ่มพูนพระราชทรัพย์โดยสุจริตยุติธรรม
 - (4) รักษาพระนครและขอบขั้นทสมิ่งให้ร่มเย็นเป็นสุข

ราชสกุลวงศ์ ราชสกุลวงศ์ของไทยมีการสืบทอดสายความเป็นเจ้าอยู่ 3 ชั้น กล่าวคือ

การสืบสันตติวงศ์ ขบวนธรรมเนียมประเพณีในเรื่องนี้แต่เดิมนับถ้วนตามชั้น แต่สมัยอยุธยา กรุงศรีอยุธยา และรัตนโกสินทร์ ก่อนหน้ารัชสมัยของพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวยังไม่เคยปรากฏว่า

ได้ตราไว้เป็นกฎหมายโดยรบกวนว่า ด้วยการสืบราชการสมบัติที่แน่นอน คงถือธรรมเนียมเก่าเพียงว่าผู้สืบท่อพระราชบัลลังก์ของพระมหากษัตริย์มักจะได้รับการสถาปนาพระอิสริยยศในตำแหน่ง “พระมหาอุปราช” ไม่จำเป็นว่าจะต้องเป็นโอลส์ เพราะส่วนใหญ่ในสมัยอยุธยา พระอนุชาได้รับการสถาปนาเป็นพระมหาอุปราช ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะพระอนุชาเป็นฝ่ายใกล้ชิดได้ร่วมรับเคียงบ่าเคียงไหล่ ทั้งยังควบคุมกำลังทหารมีอำนาจมากของลงมาจากพระมหากษัตริย์เท่านั้น ส่วนพระราชนครส่วนใหญ่ทรงพระเยาว์และมีอำนาจอยู่ในบังคับบัญชาเรียกว่าพระอนุชา แต่อย่างไรก็ตาม ข้อขัดแย้งในเรื่องนักจะนำไปสู่การต่อสู้夷่ชิงราชสมบัติ อันมีผลทำให้ประเทศชาติในสมัยอยุธยาต้องสูญเสียอย่างมหาศาลในเชิงของการกำลังคน ให้แก่ชาติราชการ ทหาร และพลเรือนที่ความรู้ความสามารถไปในการต่อสู้ เสียหายร้ายสิน ร้ายชาติ รายได้ในทางเศรษฐกิจและความไม่สงบในการทำการค้ากับต่างประเทศ ขาดความสามัคคีในสังคม จนนำไปสู่การเดียวขั้นของคนในชาติ ในที่สุดเมื่อมีการราชศัตรุคือพม่ายกกองทัพเข้ามากราณ ความเป็นเอกราชนของไทยก็ต้องสิ้นสุดลงเมื่อ พ.ศ. 2310

ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ตำแหน่งพระมหาอุปราช หรือที่จะเรียกว่าราชย์ในลำดับที่二 ไปถึงกัจจะสถานจากพระอนุชาธิราช จนกระทั่งในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงได้โปรดเกล้าฯ ทรงตำแหน่ง “มกุฎราชกุมาร” แทนตำแหน่งพระมหาอุปราช (วังหน้า) ซึ่งเลิกไปเมื่อ พ.ศ. 2429 ผู้ดำรงตำแหน่ง “มกุฎราชกุมาร” พระองค์แรกคือ เจ้าฟ้ามหาธิรุธิค แต่ส่วนรถเสียก่อน องค์ที่สองคือ เจ้าฟ้ามหาธิรานุช ซึ่งต่อมาเดิมถือราชสมบัติเป็นพระบาทสมเด็จพระมกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

พ.ศ. 2467 รัชกาลที่ 6 ทรงโปรดให้ตราพระราชกำหนดกฎหมายโดยรบกวนว่าด้วยการสืบสันติวงศ์โดยกำหนดผู้มีสิทธิเรืองกามลำดับแห่งความสำคัญตั้งแต่เจ้าฟ้า ไปยังพระโอรสของเจ้าฟ้า หรือพระอนุชาของเจ้าฟ้าตามลำดับ ถัดจากนั้นจึงจะพิจารณาพระภูมิคุ้งที่ตามลำดับแห่งความใกล้ชิดของพระสายโลหิตก่อไป ทั้งได้ตรากำหนดคุณสมบัติของพระราชวงศ์ ไม่สมควรจะได้รับพิจารณาให้ขึ้นครองราชย์ คือ

๑. ผู้มีสมญาภิบาล
๒. ผู้ต้องราชทัณฑ์พระประพฤติผิดพระราชกำหนดกฎหมาย
๓. ผู้ไม่สามารถเป็นพุทธยัติศาสนูปถัมภก
๔. ผู้มีพระชร้ายเป็นนางทั่วทั้ง

5. ผู้ที่ได้ถูกถอนออกจากตำแหน่งรัชทายาทไม่ไว้ในรัชกาลใดๆ
6. ผู้ที่ได้ถูกประการค่ายกเว้นออกจากลำดับการสืบสันติวงศ์
7. ผู้ที่เป็นราชานารี

สำหรับรัชกาลปัจจุบัน “ได้ทรงโปรดเกล้าฯ สถาปนาพระอิสริยศมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้าวชิราลงกรณ์ ขึ้นดำรงตำแหน่ง “สยามมกุฎราชกุมาร” ทรงพระนามว่า สมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ เจ้าฟ้ามหาวชิราลงกรณ สยามมกุฎราชกุมาร เมื่อวันที่ 28 ธันวาคม พุทธศักราช 2515

ราชวงศ์พระมหากษัตริย์ไทย

สมัยสุโขทัย

1. ราชวงศ์พระร่วง (พ.ศ. 1781–1981)

สมัยอยุธยา

2. ราชวงศ์อุท่อง (พ.ศ. 1893–1913 และ พ.ศ. 1931–1952)
3. ราชวงศ์สุพรรณภูมิ (พ.ศ. 1913–1931 และ พ.ศ. 1952–2112)
4. ราชวงศ์สุโขทัย (พ.ศ. 2112–2172)
5. ราชวงศ์ปรสาททอง (พ.ศ. 2172–2231)
6. ราชวงศ์ป้านพลูหลวง (พ.ศ. 2231–2310)

สมัยธนบุรี

7. สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช (พ.ศ. 2310–2325)

สมัยรัตนโกสินทร์

8. ราชวงศ์จักรี (พ.ศ. 2325 – ปัจจุบัน)

แบบฝึกหัดที่ 6

จงพิจารณาเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียวแล้วเขียน ○ ล้อมรอบตัวอักษรหน้าข้อ

1. สถาบันสำคัญอันเป็นเอกลักษณ์ยั่งมั่นคงของปวงชนชาติไทยนอกจากชาติและศาสนาแล้วคือสถาบันใด ก. สถาบันพระมหากษัตริย์ ข. สถาบันศุลกากร ค. สถาบันตำรวจ ง. สถาบันนิติบัญญัติ จ. สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	ก. 7 พระองค์ จ. 8 พระองค์ 4. มหาราชผู้ให้กำเนิดอักษรไทยคือใคร ก. พ่อขุนรามคำแหงมหาราช ข. สมเด็จพระนเรศวรมหาราช ค. สมเด็จพระนารายณ์มหาราช ง. สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช จ. สมเด็จพระบรมไบมหาราช
2. คำว่า “พระมหากษัตริย์” ไทยรับมาจากคำในภาษาใด ก. ขอม หรือ เขมร ข. อินเดีย ค. บาลี ง. สันสกฤต จ. กิตขันธ์	ก. เป็นวัตถุที่มหาราชพระองค์แรกของไทยสร้างขึ้น ข. เป็นหลักฐานชั้นตน์ในทางประวัติศาสตร์ ค. เป็นวัตถุโบราณที่สำคัญ ง. เป็นปฐมรัฐธรรมนูญของไทย จ. เป็นหลักฐานแสดงเรื่องราวพระมหากษัตริย์ไทยโบราณเป็นครั้งแรก
3. พระมหากษัตริย์ที่ได้รับการยกย่องให้เป็นมหาราชมีรวมกี่พระองค์ ก. 4 พระองค์ ข. 5 พระองค์ ค. 6 พระองค์	6. ข้อความใดที่ไม่ใช่ความสำคัญของพระมหากษัตริย์ไทย

<p>ก. เป็นหัวหน้าครรภ์ครัวใหญ่คือชาติ
ช. เป็นองค์เอกอัครราชานุปถัมภก
ก. เป็นเจ้าของที่ดิน
ง. เป็นประธานของรัฐในทางการเมือง
จ. เป็นผู้นำของนักการเมือง</p> <p>7. พระนามพระมหากษัตริย์ไทยในสมัยสุโข
ทัยมีคำนำหน้าว่าอะไร</p> <p>ก. พ่อชุน
ข. พระยา
ค. พระมหาธรรมราชา
ง. พระเจ้า
จ. พระบาทสมเด็จ</p> <p>8. การยกย่องพระมหากษัตริย์ว่าเป็นสมมุติ-
เทพ เริ่มใช้ในสมัยใด</p> <p>ก. สมัยสุโขทัย
ข. สมัยกรุงอยุธยา
ค. สมัยลพบุรี
ง. สมัยชนบุรี
จ. สมัยรัตนโกสินทร์</p> <p>9. วัฒนธรรมการยกย่องพระมหากษัตริย์ว่า
เป็นสมมุติเทพ ไทยได้แบบอย่างจากชน
ชาติใด</p> <p>ก. ขอม
ข. ขอม, อินเดีย
ค. อินเดีย
ง. มอญ, จีน
จ. มอญ</p> | <p>10. พระราชวงศ์ชั้นสูงร่วมจากพระมหากษัตริย์
มีพระอิสริยยศเป็นอะไร</p> <p>ก. พระมหาอุปราช
ข. พระองค์เจ้า
ค. หม่อมเจ้า
ง. เจ้าพี่
จ. พระเจ้าลูกยาเธอ</p> <p>11. พระมหาอุปราชในสมัยอยุธยา มีความสำคัญ
อย่างไร</p> <p>ก. เป็นแม่ทัพ
ข. เป็นอนุชาพระมหากษัตริย์
ค. เป็นผู้จะชั้นครองราชย์ในลำดับต่อไป
ง. เป็นราชโอรสพระมหากษัตริย์
จ. เป็นผู้ให้การสนับสนุนราชบัลลังก์พระ
มหากษัตริย์</p> <p>12. ตำแหน่งสยามมกุฎราชกุมาร ได้โปรด
เกล้าฯ ให้มีชื่อชั้นครองแรกสมัยใด</p> <p>ก. พ.ศ. 2419
ข. พ.ศ. 2429
ค. พ.ศ. 2439
ง. พ.ศ. 2449
จ. พ.ศ. 2515</p> <p>13. สยามมกุฎราชกุมารองค์บุญบันเป็นองค์ที่
เท่าไหร</p> <p>ก. องค์แรก
ข. องค์ที่ 2
ค. องค์ที่ 3</p> |
|--|--|

- ก. ยังคง 4
ข. ยังคง 5
14. เจ้าฟ้าพระองค์ใด ที่ไม่เคยดำรงตำแหน่ง^{*}
“สยามกุaruาชกุmar”
ก. เจ้าฟ้ามหาราชรูปที่ศ
ข. เจ้าฟ้ามหาราชราชนา^ช
ค. เจ้าฟ้ามหาราชชีบิก
ง. เจ้าฟ้ามหาราชลาภรณ์
จ. ไม่มีข้อถูก (เพราะดำรงตำแหน่งทุก
พระองค์)
15. แผ่นดินที่นั้น หมายถึงพระมหากษัตริย์
ราชวงศ์จักรีพระองค์ใด
ก. พระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก
ข. พระพุทธเลิศหล้านภาลัย
ค. พระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว
ง. พระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
จ. พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
16. แผ่นดินกลาง หมายถึงพระมหากษัตริย์
ราชวงศ์จักรีพระองค์ใด
ก. รัชกาลที่ 1
ข. รัชกาลที่ 2
ค. รัชกาลที่ 5
ง. รัชกาลที่ 6
จ. รัชกาลที่ 9
17. พระราชวงศ์ลำดับใด ที่ไม่ถือว่าเป็นเจ้า
ก. หมื่นราชวงศ์
ข. หมื่นเจ้า
- ค. พระองค์เจ้า
ง. เจ้าฟ้า
จ. ไม่มีข้อถูก
18. “การท่านนำรุ่งผุ้สศิลป์” เป็นสีควร
ปฏิบัติสำหรับพระมหากษัตริย์ จัดอยู่ใน
หลักธรรมประเกทไช
ก. ธรรม 4 ประการ
ข. ธรรม 10 ประการ
ค. ทศพิธราชธรรม
ง. จักรพรรดิ์วักร
จ. พระมหาวิหารธรรม 4
19. ภูมิภาคที่ยืนยันว่าด้วยการสืบสันติวงศ์
ตราเป็นพระราชกำหนดในสมัยใด
ก. พระเจ้าอยู่หง
ข. พระบรมไตรโลกานาถ
ค. พระนารายณ์มหาราช
ง. พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
จ. พระมหากุฎาเจ้าอยู่หัว
20. พระมหาอุปราชในสมัยรัชกาลที่ 1 กือใคร
ก. กรมพระราชวังบวรมหาศรัสิงหนาท
ข. กรมพระราชวังบวรมหาเสนาณรักษ์
ค. กรมพระราชวังบวรมหาศักดิพลเสพ
ง. พระปืนเกล้าเจ้าอยู่หัว
จ. กรมพระราชวังบวรราชย์ชาญ
21. “ราชabeenส่ง่แห่งแก้วน์” หมายความ
ว่าอย่างไร
ก. พระมหากษัตริย์เป็นประมุขของแก้วน

- ข. พระมหากษัตริย์เป็นผู้อ่านภาษาสุ่นศุ่นในรั้ว
- ค. พระมหากษัตริย์เป็นศรีส่งของชาตินานเมือง
- ง. พระมหากษัตริย์ที่งานส่งเท่านั้นจะจัดการค่าแก่การเป็นพระราชา
- จ. เครื่องจะส่งได้เฉพาะพระมหากษัตริย์
22. สมญาให้ไม่เกี่ยวกับพระมหากษัตริย์
- ก. พระชนกนาถ
- ข. เจ้าชีวิต
- ค. เจ้าหนือหัว
- ง. พระเจ้าแผ่นดิน
- จ. พระราชา
23. คำสั่งของพระมหากษัตริย์ คำราชศัพท์ เรียกว่าอะไร
- ก. พระบรมราโชบาย
- ข. พระบรมราโชวาท
- ค. พระราชนิรันดร์
- ง. พระบรมราชนิจัย
- จ. พระบรมราชนิจัย
24. เจ้าพ่อสองแคว หมายความดึงใคร
- ก. พระมหาจักรพรรดิ
- ข. พระมหาธรรมราชา
- ค. พระมหาธรรมราชาที่ 1
- ง. พระมหาธรรมราชาที่ 2
- จ. พระนเรศวรมหาราช
25. การสืบสันติวงศ์ในสมัยอยุธยา ดือหลัก

- ให้เป็นสำคัญ
- ก. พระมหากษัตริย์ไปยังพระอนุชา
- ข. พระมหากษัตริย์ไปยังพระโอรส
- ค. พระมหากษัตริย์ไปยังพระราชนัดดา
- ง. พระมหากษัตริย์ไปยังพระเจ้าอา
- จ. พระมหากษัตริย์ไปยังพระเชษฐา
26. สมเจ้าพระศรีพัชรินทราบราชนี้เกว (พระพันปี) เป็นพระเหลรัชกาลใด
- ก. รัชกาลที่ 1
- ข. รัชกาลที่ 2
- ค. รัชกาลที่ 3
- ง. รัชกาลที่ 4
- จ. รัชกาลที่ 5
27. สมเจ้าพระศรีพัชรินทราบราชนี้นาถ (พระพันวลาอัษฎากเจ้า) เป็นพระบรมราชนี้ในรัชกาลใด
- ก. พระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว
- ข. พระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
- ค. พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
- ง. พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว
- จ. พระปกาเกล้าเจ้าอยู่หัว
28. เจ้าพ่อเพชรรัตนราชสุดาศิริโสภาพรณะ ดือเป็นราชธิดาในรัชกาลใด
- ก. รัชกาลที่ 5
- ข. รัชกาลที่ 6
- ค. รัชกาลที่ 7
- ง. รัชกาลที่ 8

จ. รัชกาลที่ 9

29. เจ้าฟ้าพระองค์ได้แห่งราชวงศ์ก็ครั้นไม่ได้
เสด็จขึ้นครองราชย์

- ก. เจ้าฟ้ามหារาชรัตน์
- ข. เจ้าฟ้าประชาธิปก
- ค. เจ้าฟ้าวชิรุณหิศ
- ง. เจ้าฟ้ามงกุฎ
- จ. เจ้าฟ้าฯ พาลงกรณ์

30. วันที่ 2 มีนาคม พ.ศ. 2477 มีเหตุการณ์
สำคัญอะไรเกิดขึ้น

- ก. รัชกาลที่ 6 สวรรคต
- ข. รัชกาลที่ 7 สมราชนมปัตติ
- ค. รัชกาลที่ 8 เสด็จขึ้นครองราชย์
- ง. รัชกาลที่ 9 เสริมนิเวศพะนนคร
- จ. ถูกเนพะข้อ ข. แฉข้อ ค.

31. ถ้าพิจารณากรณีเจ้าฟ้าเอกทัศน์ตามกฎหมาย
เทียบbalว่าภายใต้การสืบทอดท้องที่ของ
รัชกาลที่ 6 จะเห็นว่าไม่สมควรขึ้นครอง

ราชย์ต่อจากเจ้าฟ้าอุทุมพรด้วยเหตุผลใน
ข้อใด

- ก. เป็นผู้มีพระชนัญญาป้าสต
- ข. เป็นผู้ไม่สามารถเป็นพุทธอัครศาสน-
- ปัตมภก

ค. เป็นผู้มชาญเป็นนางท่างด้าว

ง. เป็นผู้ที่ได้ถูกผลักดันออกจากแล้วจาก
คำแห่งรัชทายาทไม่ว่าในรัชกาลใด

จ. ในกาลสมัยนั้นยังไม่ถึงเวลาอนุสมควรที่
ราชานารีจะได้เสด็จขึ้นครองราชย์

32. ขอความประการใดที่ไม่เกี่ยวกับการขึ้น
ครองราชย์ของพระมหาภักษัตรี

- ก. เถลิงสถาลยราชสมบัติ
- ข. ปราบดาภิเษก
- ค. ราชภากิจเชก
- ง. อกิจเชก
- จ. บรมราชภากิจเชก

แบบทดสอบ ๗

จงเติมข้อความลงในช่องว่างให้ได้ความสมบูรณ์

1. กฎหมายเทียรบาล คือ.....
2. กฎหมายเทียรบาลว่าด้วยการสืบสันติวงศ์ เป็นพระราชกำหนดที่เกี่ยวกับ.....
3. ธรรมะ ๑๐ ประการของพระมหาจักรี หมายถึง.....
4. วรรณะสูงสุดใน ๔ วรรณะตามปัจเจกภิปราณ คือ.....
5. พระราชนิในรัชกาลที่ ๗ คือ.....
6. ท้องเป็น “พุทธอักษรสนับสนุน” ได้ เป็นอุสสัชนาลักษณะสำคัญประการหนึ่งของ.....
7. พระราชวงศ์โภทที่ถูกถอดถอนออกจากเหล่าจากตำแหน่งรัชทายาทไม่ว่าในรัชกาลใด จะไม่มีสิทธิได้รับการพิจารณาให้เข้าครองราชย์อีกพระ.....
8. ในสมัยรัตนโกสินทร์พระมหาจักรีพระองค์แรกได้สถาปนาประเทศต่างประเทศ คือ.....
9. พระมหาจักรีแห่งราชวงศ์จักรที่เคยเสด็จพระราชดำเนินท่องเที่ยวต่างประเทศ คือ.....
 1.
 2.
 3.
 4.
 5.
10. อัครเศษสนับสนุน หมายความว่า.....
11. พระบรมเดชพระบรมเดชเป็นเกล้าฯ จ้าอยู่หัว คือ.....
12. พระบรมราช หมายถึง.....
13. พระมหาธีราชเจ้า หมายถึง.....
14. พระภกุธมหาราช หมายถึง.....
15. พระมหาจักรีแห่งราชวงศ์จักรที่ทรงสมบูรณ์.....

๗๖. เรื่องราวที่ได้มีผู้บันทึกเกี่ยวกับพระมหากษัตริย์และพระราชวงศ์ในสมัยโบราณ เวียกว่า
-
๗. การชنانพระนามพระมหากษัตริย์ว่า “สมเด็จ” ได้แบบอย่างมาจาก.....
๑๘. พระราชกรณียกิจสำคัญของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบัน ได้แก่
1.
 2.
 3.
 4.
 5.
๑๙. นภภูราชกุมารองค์แรก “เจ้าพ่อชิรุณหิศ” ไม่ได้เสด็จขึ้นครองราชย์ เพราะ.....
๒๐. รัชกาลที่ ๓ ทรงไม่พอใจที่เกี่ยวกับการเรียกพระบุพธรอยอดพ้าju พาโลกว่า “แผ่นดินกัน” และพระบุพธเคลือบทล้านภาลัยว่า “แผ่นดินกลาง” เพราะ.....
๒๑. หลักการใช้ ปรมินทร หรือ ปรเมนทร นำหน้าพระนามพระมหากษัตริย์ผู้สำเร็จฯ คือ.....
๒๒. ตามหลักการใช้ “ปรมินทร” หรือ “ปรเมนทร” สำหรับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว องค์ปัจจุบันควรใช้.....
๒๓. ในตอนปลายรัชกาลที่ ๖ ได้โปรดเกล้าฯ ให้กราภูมเดียวราลาว่าด้วยการสืบสันติวงศ์ ขึ้นใช้เพรະ.....
๒๔. ร้อยเอกสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช สยามมกุฎราชกุมารทรงดำรงตำแหน่งนี้เมื่อ.....
-
๒๕. สมเด็จหน่อพุทธเจ้า หมายถึง

บันทึก

.....

.....

.....

.....

.....

.....

แบบฝึกหัดที่ 8

จงตอบคําถามดังต่อไปนี้

1. มีผู้กล่าวว่า ในบรรดาพระมหากษัตริย์ของไทยที่ได้รับสมญาว่า “มหาราช” ทุกพระองค์ สมเด็จพระภักดิ์มหาราชา (พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวองค์ปัจจุบัน) นับว่ามีพระราชกรณียกิจเด่นกว่าทุกพระองค์ ท่านเห็นด้วยหรือไม่ จงแสดงความคิดเห็นโดยเสรีพอให้เข้าใจ

2. คำแห่งพระปรมินทรมงสุดของประเทศไทย ซึ่งพระมหากษัตริย์เป็นผู้ถวายคำแห่งท่านเห็นว่า จะมีส่วนเป็นประโยชน์สร้างความอยู่รอดและมั่นคงให้แก่ชาติบ้านเมืองได้ดีกว่าคำแห่งประมุขที่เป็นโดยวิถีทางการเมืองเช่น “ประธานาธิบดี” หรือไม่เพียงใด จงอภิปราย

2.2 สังเขปการปกครองสมัยสุโขทัยและอยุธยา

เมื่อพ่อขุนครรินทร์ทิศย์ (พ่อขุนบางกลางท่าవ) ได้ร่วมมือกับพ่อขุนผาเมือง นำคนไทยเข้าท่าสู้ขับไล่อำนาจของขอมออกไปจากสุโขทัยแล้ว ก็ดำเนินการรวบรวมชนชาติไทย ทั้งประเทศมั่นคง หลังจากนั้น ก็สถาปนากรุงสุโขทัยขึ้นเป็นกรุงหลวงแห่งแรกของคนไทย เมื่อร้าว พ.ศ. 1781 โดยมีพระมหาภักดิริย์ปักครองติดต่อกันมาจนถึง พ.ศ. 1981 รวม 10 พระองค์ดังนี้

1. พ่อขุนครรินทร์ทิศย์	(พ.ศ. 1781–ไม่ปรากฏชื่อสวรรคต)
2. พ่อขุนบานเมือง	(ไม่ปรากฏชื่อสวรรคต – พ.ศ. 1822)
3. พ่อขุนรามคำแหง	(พ.ศ. 1822–1843)
4. พญาไสสองคราม	(พ.ศ. 1843–ไม่ปรากฏชื่อสวรรคต)
5. พญาเลอไทย	(ไม่ปรากฏชื่อสวรรคต และสวรรคต)
6. พญาวงศ์รามคำแหง	(ไม่ปรากฏชื่อสวรรคต – พ.ศ. 1890)
7. พระมหาธรรมราชาที่ 1 (ลิไทย)	(พ.ศ. 1890–ระหว่าง พ.ศ. 1911–1917)
8. พระมหาธรรมราชาที่ 2	(ระหว่าง พ.ศ. 1911–1917 พ.ศ. 1942)
9. พระมหาธรรมราชาที่ 3 (ไสyleลือไทย)	(พ.ศ. 1942–พ.ศ. 1962)
10. พระมหาธรรมราชาที่ 4 (บรรมปาลา)	(พ.ศ. 1962–พ.ศ. 1981)

รูปแบบการปกครอง เห็นได้ว่ามีลักษณะการปกครองที่มีวิวัฒนาการจากการเมืองที่มีระบบง่าย ๆ เกิดขึ้นใหม่ โดยได้ลักษณะหรือแบบอย่างจากเกรุงกรองโบราณ ซึ่งจากระดับบ้านหรือครอบครัว ขยายไปสู่หมู่บ้านหรือสังคมที่ใหญ่กว่า สำหรับหัวหน้าก็ได้แก่ พ่อเรือน พ่อบ้าน เรื่อยไปจนถึงพ่อเมืองและพ่อขุน ซึ่งเป็นผู้มีอำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศ ส่วนข้าราชการของรัฐก็มีตำแหน่งเป็น “ลูกขุน”

ระบบการเมืองการปกครอง มีลักษณะแยกกล่าวได้ดังนี้

1. **เบื้องการปกครองแบบพ่อขุนลูก** (Paternalism) กล่าวคือ พ่อขุนซึ่งเป็นประมุขของประเทศ ปฏิบัติตนประคุณ庇護 บุตรทั้งหลายซึ่งได้แก่ประชาชนทุกคน พ่อขุนทำหน้าที่ดูแลความทุกข์สุขและให้การอบรมสั่งสอนคนเป็นผลเมืองที่ การปกครองอาชีพ ให้เสรีภาพ และความเป็นธรรมแก่ทุกคนโดยเท่าเทียมกัน เมื่อมีเรื่องทุกข์ร้อนประชาชนก็อาจร้องทุกษ์โดยสั่นกระดิ่ง เพื่อขอให้พ่อขุนวินิจฉัยบัญชาเพื่อประสานความยุติธรรมให้ได้

2. เน้นการปักครองแบบรัฐทหาร (Militarism) ก่อให้คือ คนของรัฐ (State) ทุกคน คงแก่พระมหากษัตริย์ลงมาถึง ไฟร์ต้องเป็นทหาร โดยยกตำแหน่งทั่วไปตามความสามารถ โดยมีพ่อขุนเป็นขอมทัพ ในเวลาเกิดศึกส่งความทุกคนต้องไปร่วมงานทั่วทั้งประเทศ กองทัพสนับสนุนพร้อมด้วยอาวุธและเสบียงอาหาร เพื่อรับใช้ชาติบ้านเมืองตามหน้าที่

3. เน้นการปักครองที่ลักษณะประชาธิปไตยเบื้องต้น ลักษณะประชาธิปไตย ในสมัยสุโขทัยจะเห็นได้จากพระราชวิราบทของพ่อขุน คือเจ้าใจใส่เด็กๆแล้วก็สุขของไฟร์ฟ้า ทรงใกล้ชิดประชาชนให้ความเสมอภาคโดยถ้วนทั่วหน้าลูกปู่ให้เสรีภาพทั้งในด้านส่วนตัวและส่วนรวม ไม่คุ้มอำนาจเด็ดขาดแต่ผู้เดียว แต่กลับแสดงออกโดยการส่งขุนนางไปสร้างบ้านครองเมืองใหม่ ทั้งยังรับฟังความคิดเห็นของขุนนางและประชาชนที่เดือดร้อนด้วยการเปิดโอกาสให้มาสั่นกระซิ่งร้องทุกข์ได้

4. เป็นการปักครองที่เน้นนโยบายการกระจายอำนาจ (Decentralization) บ้านเมืองของอาณาจักรสุโขทัยมีความสงบ มั่นคง และขยายใหญ่โตกว้างขวางออกไปก็ เพราะระบบหรือน้อยบานี้ มีขุนนางที่ได้รับการแต่งตั้งให้ไปครองเมืองสร้างใหม่ โดยรับนโยบายไปจากพ่อขุน โดยมีอำนาจและสิทธิ์ขาดในการปักครองบริหารเป็นจำนวนมาก เช่น เมืองพระบาง เชียงทอง และบางຄัดที่เป็นทัน.

5. เป็นการปักครองที่ให้ความสำคัญผู้นำ (Leadership) เมื่อจะมีอำนาจเต็ม เปี่ยมและเด็ดขาดเหมือนพระมหากษัตริย์ตามระบบสมบูรณ์ภูษาสิทธิราชย์ในสมัยหลัง ๆ เช่น สมัยอยุธยา แท้ก็เห็นได้ชัดว่าประชาชนและขุนนางให้ความสำคัญการเป็นผู้นำของพ่อขุนเป็นอย่างมาก และความสำคัญนี้จะวิพัฒนาการไปสู่การเป็นพระราชที่ทรงเปี่ยมไปด้วยพระราชอำนาจ ในเมื่อคุณไวยหันไปยอมรับระบบการเมืองการปักครองของขุน เม่นร นับตั้งแต่ พ.ศ. 1893 เป็นทันมา

อย่างไรก็ตาม มีข้อที่น่าสังเกตว่า การให้ความสำคัญผู้นำก็มีข้อเสีย ก่อให้คือ เมื่อราชอาณาจักรหมกตัวผู้นำที่สามารถทำการปักครองอย่างกรณีสุโขทัยภายหลังพ่อขุนรวมคำแหง สวรรคต อาณาจักรสุโขทัยก็ประสบการแตกแยกและค่อย ๆ เสื่อมลงจนหมดอำนาจไปในที่สุด

6. เป็นการปักครองที่ให้ความสำคัญหลักธรรมแห่งพุทธศาสนาเป็นอำนาจ จะเห็นได้จาก การที่พ่อขุนทรงมีนโยบายผ่อนปรนบวกกับบารุงสุขประชาชน ตั้งพระองค์อยู่ในเทศพิธารธรรม บำเพ็ญจักรพรรดิวัตร และหลักธรรมตามคัมภีร์ธรรมศาสตร์ 4 ประการ กับมีการสั่งสอน

ประชาชนทุกคนในวันพระโดยพระสงฆ์และด้วยพระองค์เองประชาชนสุโขทัยจึงมีความพากเพียบ
ตามควรแก่อัตภาพแห่งตนโดยถ้วนหน้ากัน

ลักษณะการปกครอง แยกเป็น

1. เมืองหลวง หรือราชธานีคือเมืองสุโขทัย เป็นศูนย์กลางของรัฐ พื้นที่จะ
มีพระบรมราช ในการหรือกำหนดแนวโน้มไปยังเจ้าเมืองต่าง ๆ อนั้น เมืองหลวงมีเมือง
ออกหรือเมืองบริวารได้แก่ หล่มสัก พิชัย และพระบางด้วย

2. เมืองมหาอุปราช (เมืองลูกหลาน) ได้แก่ เมืองศรีสัชนาลัย เป็นเมือง
สำคัญคู่กับสุโขทัย อยู่ทางทิศเหนือ เป็นที่ประทับของพระมหาอุปราช ซึ่งมีการแต่งตั้งใน
สมัยรัชกาลของพ่อขุนรามคำแหงมหาราช

3. เมืองหน้าด่าน เป็นเมืองบริวารที่ล้อมรอบเมืองหลวงทั้ง 4 ทิศ มีระยะห่าง
50 กิโลเมตร ได้แก่

3.1 ศรีสัชนาลัย	อยู่ทางทิศเหนือ
3.2 สระหลวง (พิจิตร)	อยู่ทางทิศใต้
3.3 ส่องแคว (พิษณุโลก)	อยู่ทางทิศตะวันออก
3.4 นครชุม หรือ ชาภังกร (กำแพงเพชร)	อยู่ทางตะวันตก

4. เมืองหัวพระยาหนานคร หมายถึง หัวเมืองชั้นนอกออกไป อยู่ในความ
ปกครองของเจ้าเมืองซึ่งเป็นเชื้อสายยันตริยหรือพ่อเมืองโบราณ ยังคงมีอำนาจสิทธิขาดใน
การปกครองภายในเมือง ขันตรัตน์ที่ต่อชั้นนอกและต้องส่งส่วยตามกำหนด เมืองเหล่านี้ได้แก่
สุพรรณบุรี และนครศรีธรรมราช เป็นต้น

5. เมืองประเทศไทย หมายถึง เมืองนอกพระราชอาณาเขตสุโขทัยยอมอยู่ใน
อำนาจและถวายเครื่องราชบรรณาการแด่พ่อขุนตามกำหนด ในเวลาที่มีศึกสงครามก็จะส่ง
กองทัพและเสบียงอาหารมาสมทบช่วยเพรเวชถือว่าเป็นหน้าที่ ได้แก่เมือง มะละกา ยะโยร์
เวียงจันทน์ เวียงคำ หลวงพระบาง (เช่า) ทวาย ศรีนาวนคร แม่เมะมะมะ เป็นต้น

นโยบายของรัฐและการดำเนินการ

นอกจากนโยบายสร้างความมั่นคง ให้แก่ประเทศไทยในการเมืองการปกครองดังได้
กล่าวแล้ว ในสมัยสุโขทัยมีการดำเนินนโยบายอื่น ๆ อีกด้วย ได้แก่ การเกษตร เน้นการเพาะ
ปลูกและเลี้ยงสัตว์ มีการทำประมงน้ำจืด กับได้ส่งเสริมให้ราชภราทำสวนหลายประเภททั้งที่

ได้มีการจารึกในศิลาจารึกว่า “สร้างบ้านมา บ้านลุ บ้านร้าว บ้านสาง (ชั้น) หกထั้งเมือง” ดังนั้น อาหารการกินในสมัยสุโขทัยจะมีอุดมสมบูรณ์เพียงพอ กับจำนวนประชากรซึ่งยังไม่อนุญาต การพาณิชย์ ก็ได้ส่งเสริมให้ราษฎรทำการค้าขายโดยเสรีและตามความ ถนัดทั้งที่การบันทึกไว้ว่า “ใครครัวค้าห้ามค้า ใครครัวค้าม้าค้า ใครครัวค้าเงินค้าทอยค้า” โดยรัฐไม่เรียกเก็บภาษีผ่านด่าน หรือในภาคหลังเรียกว่า จังหวัด หรือ ชนบท จนประชาชนผู้ทำการค้าเหลือ ก็ยังมีการส่งเสริมให้ทำกิจการอุตสาหกรรม เครื่องบันทึกเลข เครื่องซานสั่งค่าโลก โดยพ่อขุน รับซ่างชาวจันทน์มอคมาสอน เหลือใช้ก็ส่งไปขายทั่งประเทศถึงชวาและスマトラ การสาธารณสุข รัฐได้จัดให้มีน้ำสะอาดบริโภคสำหรับราษฎร โดยมีการจัดสร้าง “ตรัพพ์โพ” (ป้อมศรรรย์) จึงทำให้เมืองสุโขทัยไม่เคยต้องประสบโรคระบาด การศึกษา ในสมัยสุโขทัย มีลักษณะเป็นแบบ 2 ศาล คือ ศาลชั้นแกน ผู้ทำหน้าที่พจารณาพิพากษาได้แก่ ตุกขุนหรือปู่ หรือ เมื่อครั้งไม่พ่อใจก็อาจไปร้องอุทธรณ์ต่อศาลสูง โดยการสนับสนุนกระดังงาให้พ่อขุนเป็นผู้ว่าจักดิอาชันหนัง ทรงโดยยาวยาคัมภีร์พะนรมคากลาง เป็นแบบทักษิณมาก และในภายหลังก็มีการออกกฎหมาย ซึ่งเราทราบได้เพรำมีการค้นพบศิลาจารึก เมื่อ พ.ศ. 2376 ได้แก่ กฎหมายว่าด้วยการค้า ภรดก การจับจ่ายทรัพย์สิน และการพิจารณาคดี เป็นทัน การศึกษา สถาบันบ้าน วัง และวัด เป็นผู้รับผิดชอบ โดยมีการเรียนรู้ การคิด การเขียน การอ่าน และการฝึกอบรมภารยาท สำหรับพ่อขุนเองก็ได้ให้การสั่งสอนประชานในวันโภน หรือวันพระเป็นครั้งคราว โดยประทับบนพระแท่นนังคศิลาอาสน์ กับได้บำเพ็ญพระกรณียกิจสำคัญ คือ การประดิษฐ์สุโขทัย เมื่อ พ.ศ. 1826 อันเป็นเหตุที่ทำให้การศึกษาเจริญก้าวหน้า มีการจารึกประวัติศาสตร์ คือ “ศิลาจารึก” ชื่อ ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช ให้ความเห็นในฐานะนักกฎหมายว่าเป็น “รัฐธรรมนูญฉบับแรก” ของไทย การศาสนา สุโขทัยรับพระพุทธศาสนา มาจากลังกาผ่านทางนครครีรัมราช และสถาปนาขึ้นเป็นศาสนาประจำชาติไทย ในสมัยพ่อขุนรามคำแหง กับได้เป็นหลักในการปกครองบริหารประเทศไทยด้วย

ความสัมพันธ์กับต่างประเทศ

lanana **ไทย** สุโขทัยมีความสัมพันธ์อันดีกับ lanana ไทย โดยที่พ่อขุนรามคำแหง กับพ่อขุนเม่งรายมหาราชแห่ง lanana ไทย และพระยาจักร แห่งพระยาเป็นเพื่อนร่วม สายาน และทรงสองอาณาจักร ได้ดำรงความเป็นมิตรไม่ตรึงตอกกันมาจนถึง พ.ศ. 1921 จึงได้ยุติความสัมพันธ์โดยสาเหตุ เพราะสุโขทัยที่เป็นประเทศราชของอาณาจักรอยุธยา

มอย สุขทัยคำเนินนโยบายฝึกมิตรกับมอย โดยพ่อขุนรามคำแหงให้การสนับสนุน อะกะโต ให้ได้อำนาจในมอย แล้วสถาปนาตนเองเป็นพระเจ้าพาร์ว ในปี พ.ศ. 1824 เป็นผลให้ไทยได้รับประยุชน์ในทางเศรษฐกิจ โดยได้ครอบครองเมืองมะริด และตระน้ำครี ซึ่งเป็นเมืองท่าสำคัญและอ่าวมะตะบัน จนกลายเป็นแบบอย่างทุกรัชที่พระมหาภัชต์ริริย์ไทยพระองค์ใหญ่เข้มแข็งก็จะไปตีเมืองดังกล่าวไว้ในอำนาจดังเช่นที่พระนเรศวรรามราชา ได้ทรงกระทำมาแล้ว

ลังกา มีการติดต่อ กันมาตั้งแต่แรกอาณาจักรสุขทัยร้าว พ.ศ. 1800 เป็นต้นมา ส่วนใหญ่เป็นเรื่องเกี่ยวกับศาสนา ซึ่งไทยก็ได้รับพระพุทธศาสนา และพระพุทธศาสนา จากลังกา โดยผ่านทางนครธีรธรรมราช

ฉิน สุขทัยได้ส่งทูตไปเจริญไม่ตรีกามกำสั่งของจีนสมัยพระเจ้ากบไถ่ฯ 2 ครั้ง ใน พ.ศ. 1837 และ พ.ศ. 1843 กับได้มีการติดต่อทำการค้ากันด้วย สำหรับหลักฐานประวัติศาสตร์ที่กล่าวว่า พ่อขุนรามคำแหงหาราชเคยเสด็จไปจีนนั้น นักประวัติศาสตร์สมัยใหม่ได้ตรวจสอบหลักฐานใหม่พบว่าพระองค์ไม่เคยเสด็จไปเลย เป็นแต่สั่งผู้แทนพระองค์ไปเท่านั้น

การปักกรองของไทยในสมัยอยุธยา (พ.ศ. 1893-2310)

ปัจจัยที่ ไทย ในสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนต้น รับแบบอย่างการ เมืองการปักกรองของขอม ซึ่งได้มาจากการเดี่ยวมาใช้เป็นระบบในการเมืองกรุงปักกรอง มีจังหวะไปนี้

1. อาณาจักรสุพรรณภูมิ ซึ่งมีอยุธยาเป็นราชธานี และเจริญรุ่งเรืองอย่างมากเป็นอาณาจักรอยุธยาในเวลาต่อมา กับอาณาจักรขอมมีความสัมพันธ์กันใกล้ชิด ทั้งพระ

1.1 มีอาณาเขตอยู่ใกล้ชิดกัน

1.2 ขอมเคยมีอำนาจปักกรองกินเด่นลุ่มเจ้าพระยาเป็นเวลานานมาก่อน ดังนั้นอิทธิพลของวัฒนธรรมจึงยังคงหลงเหลืออยู่

1.3 มีการติดต่อเป็นพันธมิตรกันระหว่างสองอาณาจักร เพื่อสร้างคุณแห่งอำนาจและมื้องกันการรุกรานของอาณาจักรสุขทัย

2. อารยธรรมของขอมมีความเจริญทั้งในด้านวัฒนธรรม (Culture) นิติธรรม รัฐศาสตร์การปักกรองรวมทั้งรูปแบบทางการเมือง และอื่น ๆ ซึ่งคนในลัมยันน์ยอมรับว่ามีความสำคัญ และเป็นความเจริญของอาณาจักร

3. การที่อาณาจักรขอมมาไว้ในอันดับในปี พ.ศ. 1893 ซึ่งกระทำโดยขุนหลวง

พังวัว (ที่ถูกต้องเรียกว่า ชุนหลวงพ่ออง้วน) ทำให้มีการภาครัฐอันพระมหัศจรรย์ประทับผู้มีความรู้เข้ามานำอาณาจักรอยุธยา ซึ่งน่าจะเป็นเดิมพากเหล่านี้ได้เสนอแบบแผนและวิธีการต่างๆ รวมทั้งได้แสดงความสามารถของตนให้ปรากฏแก่ฝ่ายไทย ทั้งนักเพื่อจะได้เลื่อนชั้นคนของ (Mobilization) จากทาสหรือเชลยชนเป็นข้าราชการหรือที่ปรึกษา ซึ่งฝ่ายไทยโดยเฉพาะอย่างยิ่งกษัตริย์และขุนนางก็พอใจจะรับแบบอย่างเอ้าไว้

4. อัญชาฯเริ่มวิพัฒนาการไปสู่สังคมใหญ่ ดังนี้แบบแผนและกลไกทางการเมือง เท่าที่ใช้อยู่ในขณะเป็นอาณาจักรเด็ก ๆ อย่างสุพรหมภูมิ โดยมีเมืองอุทongหรือสุพรหมบูรีเป็นเมืองหลวง จึงไม่อาจสนองความต้องการของการเปลี่ยนแปลงไปสู่การเป็นระบบสังคมที่สับซับซ้อนขึ้นคัญบัญชีและปัญหาในหลาย ๆ ด้าน เช่น การเพิ่มจำนวนประชากร การขยายตัวของบ้านเมืองอย่างรวดเร็ว รวมทั้งปัญหาเศรษฐกิจและสังคมที่เกิดขึ้นคัญ

5. อัญชาฯได้กำลังคนที่สามารถทำงานหน้าที่บริหารงานทั้ง ในระดับสูงและระดับรองลงไป เพราะคนล้วนใหญ่ของอัญชาฯขาดความรู้ จึงเท่ากับสังคมอยุธยาเปิดโอกาสให้ก้าวเดินที่ได้แก่พวกพระมหาชนกที่ความรู้ตามแบบแผนของตนเดียว และมีโอกาสเดยปฏิบัติงานเป็นอย่างดีในฐานะข้าราชการของอาณาจักรขอม

6. อัญชาฯเป็นคนยึดถือของคนไทยแห่งใหม่ที่ก้าวขึ้นมาแข่งกับอาณาจักรสุโขทัย เพราะฉะนั้นแบบแผนของสังคมที่แตกต่างไปจากสุโขทัยจึงเปิดโอกาส และท้าทายคนที่ต้องการและแสวงหาอำนาจ เกียรติ และผลประโยชน์เข้ามากล่อง ซึ่งเท่ากับเป็นการเพิ่มจำนวนประชากร ซึ่งหมายถึงแรงงานทรัพยากรสิ่นและ “ความคิดของคน” ให้กับอยุธยาได้วิพัฒนาการไปสู่ความมั่นคง และกล้ายเป็นอาณาจักรที่ใหญ่ยิ่ง และมีความสำคัญของคนไทยในเวลาที่มา

ลักษณะการปกครอง แยกเป็น

1. **การปกครองส่วนกลาง** เป็นการปกครองโดยอาศัยระบบแบบแผนที่ได้แบบอย่างมาจากการ แบบแผนดังกล่าวเรียกว่า “จตุสมก” ซึ่งหมายถึงหลัก 4 ประกอบด้วย

1.1 เมือง หรือเมือง มีชุมชนเมือง หรือประธานครรภากล หรือชุมชนเวียงเป็นผู้บังคับบัญชา ตำแหน่งเทียบเท่าเสนานบดี (หรือรัฐมนตรีในปัจจุบัน) มีอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบคล้ายงานของกระทรวงมหาดไทยณ ณ ชั้นกล่าวโดยทั่วไปก็คือ สอดส่องดูแลความสงบสุขของราชภูมิ ปราบปรามโจรผู้ร้าย ดำเนินการพิจารณาคดีอาญา และคดีอุบัติเหตุ พร้อมกับมีหน้าที่ดำเนินการควบคุมผู้กระทำผิดที่ต้องโทษคำพิพากษาในเรือนจำด้วย

1.2 วัง มีชื่อวัง หรือพระยาธรรมราธิการฯ เป็นผู้บังคับบัญชา ทำเหมือนเสนาบดี เช่นกัน มีอำนาจและหน้าที่คล้ายงานในสำนักพระราชวัง คือดูแลกิจการราชสำนัก จัดเตรียม การเกี่ยวกับพระราชพิธี และการเด็ดขาดสำนักงานของพระมหากษัตริย์ ที่พิเศษออกไป ก็คือมีอำนาจจัดตั้งศาลพิจารณาคดีทั่วไปในราชสำนักด้วย

1.3 คลัง มีชื่อคลัง หรือพระยาโกษาธิบดีเป็นผู้บังคับบัญชา มีอำนาจและหน้าที่ คล้ายกระทรงการคลัง กือจัดหารายได้และควบคุมรายจ่ายของรัฐ รวมทั้งดำเนินการเกี่ยวกับ การภาษีอากรต่าง ๆ ด้วย

1.4 นา ชุนนา หรือพระยาเงยตราธิบดีเป็นผู้บังคับบัญชา ทำหน้าที่ควบคุมและ การทำงาน เก็บรักษาเสบียงอาหารไว้ใช้ใน أيامจำเป็นของประเทศ เช่น เกิดภัยต่างๆ ข้าว ยากหามากแพง เกิดสองครา หรือเกิดทุพภิกขภัยอื่น ๆ เป็นต้น กับมีอำนาจในการจัดตั้งศาล พิจารณาคดีเกี่ยวกับที่นาและวัวควาย รวมทั้งบัญชาเกี่ยวกับผู้ประกอบอาชีพทางทำนาด้วย

2. การปกครองส่วนภูมิภาค แยกเป็น

2.1 หัวเมืองชนใน หรือเมืองหน้าด่าน เป็นเมืองลักษณะเดียวกับในสมัยสุโขทัย คือเป็นเมืองบริวารเมืองหลวง ทำหน้าที่ปกป้องไม่ให้ศัตรูกเข้าเมืองหลวงได้โดยง่าย ระยะทาง ของทั้งเมืองเหล่านี้จากเมืองหลวงประมาณการเดินเท้า 2 วันถึง หรือราว 50 กม.

ทิศเหนือ	ได้แก่	ลพบุรี
ทิศใต้	ได้แก่	พระประแดง
ทิศตะวันออก	ได้แก่	นครนายก
ทิศตะวันตก	ได้แก่	สุพรรณบุรี

2.2 หัวเมืองชนนอก ได้แก่ นครราชสีมา ไชยา (สุราษฎร์ธานี) นครศรีธรรมราช เชียงกราน และทวาย เป็นต้น

2.3 ประเทศไทย ได้แก่ มะละกา ยะหร์ ขอน และสุโขทัย

โครงสร้างการปกครองส่วนภูมิภาค

- เมือง เจ้าเมืองเป็นผู้ปกครอง พระมหากษัตริย์เป็นผู้แต่งตั้ง
- แขวง หนึ่นแขวงเป็นผู้ปกครอง เจ้าเมืองเป็นผู้แต่งตั้ง
- ตำบล กำนัน (ซึ่งมักมีบรรดาศักดิ์เป็นพัน) เจ้าเมืองเป็นผู้แต่งตั้ง

4. บ้าน ผู้ใหญ่บ้าน เจ้าเมืองเป็นผู้แต่งตั้ง

การตรากฎหมาย

ในเรื่องกฎหมายและการศาล อัญญาได้รับแบบอย่างนิธรรมศาสตร์จากข้อมูล ซึ่งรับมาจากคัมภีร์พราหมณ์ศาสตร์ และมโนสาร ของอินเดียอิกต่อหนึ่ง สำหรับไทยในรัชสมัยพระเจ้าอุทong (สมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1) ได้พิจารณาตราเป็นกฎหมายระหว่าง พ.ศ. 1894–1910 รวม 10 ฉบับ คือ

1. พ.ศ. 1894 ประกาศใช้กฎหมาย ลักษณะพยาน
2. พ.ศ. 1895 ประกาศใช้กฎหมาย ลักษณะอาญาหลวง
3. พ.ศ. 1899 ประกาศใช้กฎหมาย ลักษณะรับฟ้อง
4. พ.ศ. 1899 ประกาศใช้กฎหมาย ลักษณะลักษณะ
5. พ.ศ. 1901 ประกาศใช้กฎหมาย อาญาราชวรวิหาร
6. พ.ศ. 1901 ประกาศใช้กฎหมาย โจร
7. พ.ศ. 1903 ประกาศใช้กฎหมาย เปิดเสร็จว่าด้วยที่ดิน
8. พ.ศ. 1904 ประกาศใช้กฎหมาย ผัวเมียตอนที่ 1
9. พ.ศ. 1905 ประกาศใช้กฎหมาย ผัวเมียตอนที่ 2
10. พ.ศ. 1910 ประกาศใช้กฎหมาย โจร

การปฏิรูปการปกครองในสมัยพระบรมไตรโลกนาถ (พ.ศ. 1991–2031)

ในรัชสมัยของพระบรมไตรโลกนาถ ได้มีการปฏิรูปการปกครองครั้งสำคัญขึ้น โดยมีปัจจัยอย่างน้อย 2 ประการ กล่าวว่าคือ

1. อาณาจักรสุโขทัย ได้รวมเข้ากับอาณาจักรอยุธยาเมื่อ พ.ศ. 1981 ทั้งนี้เนื่องจากพระราชชนนีของพระบรมไตรโลกนาถเป็นเจ้าหนูผู้ราษฎร์สุโขทัย เป็นเหตุให้อยุธยาได้รับข้าราชการชาวสุโขทัยที่มีความรู้ความสามารถเข้ามารับราชการ

2. พระบรมราชอาธิราชที่ 2 (เจ้าสามพระยา) แห่งอาณาจักรอยุธยาส่งกองทัพไปตีนครนมซึ่งเป็นราชธานีของขอมเมื่อ พ.ศ. 1976 และได้กวาดต้อนเชลยซึ่งได้แก่ พระมหาณ์-ปุโรหิต ข้าราชการและเจ้านายข้อมเข้ามาเป็นอันมาก

ดังนั้น ความรู้ความคิดเกี่ยวกับแบบแผนการปกครองของข้าราชการสุโขทัยและข้าราชการขอมรวมทั้งพระมหาณ์-ปุโรหิตและเจ้านายบางองค์นี้เองที่เป็นแรงจูงใจให้มีการปฏิรูป

ราชการแผ่นดินเสียใหม่ในรัชกาลนรวมทั้งในรัชสมัยของพระรามาธิบดีที่ 2 ซึ่งเป็นรัชกาลต่อมาด้วย สำหรับการปฏิรูปการปกครองมีกังหัน

1. แยกลักษณะการปกครองแพ่นกินเป็น 2 ฝ่าย กือ

1.1 ฝ่ายทหาร มีหน้าที่ดำเนินการเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมาย กระทำการผูกำลงทหาร จัดหาอาวุธยุทโธปกรณ์ ทั้งน้อยในบังคับบัญชาของ “สมุหกลาโหม” ตำแหน่งเทียบเท่าอัครมหาเสนาบดี มีบรรดาศักดิ์เป็นเจ้าพระยาเสนาบดี ถือศักดินา 10,000 ไร่

1.2 ฝ่ายพลเรือน มีหน้าที่ปกครองบริหารประเทศโดยมี “สมุหนายก” เป็นผู้บังคับบัญชา ตำแหน่งนี้เทียบเท่าอัครมหาเสนาบดี มีบรรดาศักดิ์เป็นเจ้าพระยาจักรีกรองครองรักษาบ่มเสนาบดีชั้นสุดมณฑล 4 ร่วมรับผิดชอบในลำดับรองไป เช่นเดียวกับที่เคยถือปฏิบัติอยู่ก่อนหน้านั้น

2. กำหนดคระเบียนว่าด้วยศักดิ์ตามท่านี้เบียนของข้าราชการ แยกเป็น 4 อายุ กือ

2.1 ยก ได้แก่ เจ้าพระยา พระยา พระ หลวง ขุน หมื่น และพัน

2.2 ราชทินนาม ได้แก่ ยมราช มหาเสนา และสีหราชเดชชัย

2.3 ตำแหน่ง ได้แก่ สมุหกลาโหม เสนาบดี เป็นต้น

2.4 ศักดินา หมายถึงเกณฑ์ตามพระราชกำหนดกฎหมายว่าราชภูมิที่ได้คราวนี กรรมสิทธิ์ต้องท่านได้มาน้อยต่างกันอย่างไร กับใช้เป็นเกณฑ์ในการปรับสินไหมคดีด้วย ตัวอย่างศักดินาได้แก่

พระมหาอุปราช ถือศักดินา 100,000 ไร่

พระอนุชา ถือศักดินา 20,000–50,000 ไร่ (ถือหลักการทรงกรม เป็นสำคัญ)

พระเจ้าลูกยาเธอ ถือศักดินา 15,000–40,000 ไร่ (ถือหลักการทรงกรม เป็นสำคัญ)

สมุหนายก, สมุหกลาโหม ถือศักดินา 10,000 ไร่

เจ้าเมือง (เจ้าพระยา) ถือศักดินา 10,000 ไร่

พระยา ถือศักดินา 3,000–5,000 ไร่

พระ ถือศักดินา 1,000 ไร่

หลวง ถือศักดินา 800 ไร่